

KARTA INWENTARYZACYJNA GEOSTANOWISKA

Piotr Migoń

Informacje ogólne		
Nr obiektu	013	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	WĄWÓZ LIPA	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 16°02'42" Współrzędne odnoszą się do środkowego punktu w osi doliny	Szerokość: 50°58'57"
Gmina	Bolków/Męcinka	
Opis lokalizacyjny	Wąwóz Lipa jest położony w południowo-wschodniej części Pogórza Kaczawskiego, rozcinając próg oddzielający Pogórze Złotoryjskie od Rowu Świerzawy. Wlot do dolnej części doliny znajduje się w odległości 1,3 km od wsi Lipa (rozejście dróg na Jawor i Bolków), w kierunku ENE. Zamknięcie doliny znajduje się w odległości 0,6 km na południe od centrum wsi Nowa Wieś Wielka.	
Rozmiary (np. długość, szerokość, wysokość, powierzchnia)	Długość doliny – 0,6 km. Głębokość – od 10–20 m w odcinku górnym po 50 m w odcinku dolnym. Zajmowana powierzchnia – około 9 ha.	
Charakterystyka naukowa geostanowiska		
Reprezentowana dziedzina nauk o Ziemi (np. tektonika, litologia, stratygrafia, geomorfologia)	Litologia – zieleńce Geomorfologia – rzeźba erozyjna	
Rodzaj obiektu	Powierzchniowy – obejmuje dno doliny i zbocza.	
Litologia	Zieleńce (starszy paleozoik)	
Forma rzeźby terenu	Dolina V-kształtna (wciosowa), z progami skalnymi i usypiskami na zboczach	
Geneza obiektu (naturalny, antropogeniczny)	Obiekt naturalny	
Ogólny kontekst geologiczno-geomorfologiczny	Dolina bezimiennego potoku – dopływu Nysy Małej (czyli tzw. Wąwóz Lipa), jest wcięta w wyraźny próg morfologiczny o genezie odpornościowej, oddzielający wyżynne Pogórze Złotoryjskie na północy od obniżenia Rowu Świerzawy na południu. Przyczyną powstania progu, założonego na linii starego, laramijskiego (przełom kredy i paleogenu) uskoku, była	

	różnica w odporności skał. Budujące próg i Pogórze Złotoryjskie zieleńce są bardziej wytrzymałe na erozję i odporne na wietrzenie niż skały osadowe wieku permskiego, wypełniające Rów Świerzawy. Rozcięcie progów i powstanie doliny jest prawdopodobnie związane z erozyjną działalnością wód roztopowych podczas zaniku ostatniego lądolodu na tym obszarze, zapewne podczas zlodowacenia Sa 2. Podobną genezę postulowano dla innych głębokich dolin wciosowych we wschodniej części Pogórza Kaczawskiego (Wąwóz Myśluborski, Wąwóz Siedmicki).
Opis obiektu z punktu widzenia nauk o Ziemi	Wąwóz Lipa w rzeczywistości nie jest wąwozem (w rozumieniu klasyfikacji form rzeźby w geomorfologii), tylko doliną wciosową. Ma wąskie dno, niewyrównany profil podłużny i strome zbocza. W górnych i środkowych partiach zboczy licznie występują zieleńcowe progi, żebra i ambony o wysokości do 15 m, poniżej nich rozciągają się częściowo tylko ustabilizowane usypiska rumoszu skalnego, będącego efektem wietrzenia mechanicznego i odpadania od ścian skalnych. Ciągłość wychodni skalnych na zboczach sięga miejscami 50 m, wyżej przechodzą one w wyrównany płaskowyż. W dnie doliny, zwłaszcza w odcinku górnym, licznie występują głazy narzutowe, w tym wyróżniające się barwą głazy czerwonego granitu skandynawskiego, o średnicy do 1 m. Ich obecność jest jedną z przesłanek do wnioskowania o kluczowej roli wód roztopowych w ukształtowaniu formy dolinnej.
Historia badań naukowych	Prawdopodobna geneza doliny została przedstawiona przez Migonia (1999) i omówiona na tle innych dolin wciosowych i jarów wschodniej części Pogórza Kaczawskiego. Problematyką form i utworów stokowych zajmowali się Synowiec i Jasińska (2002).
Wartości dodatkowe (historyczne, biologiczne)	Wąwóz Lipa i przyległe stoki progów morfologicznego oddzielającego Pogórze Złotoryjskie od Rowu Świerzawy, mające ekspozycję południową, są zaliczane do cenniejszych z botanicznego punktu widzenia fragmentów Parku Krajobrazowego Chełmy (zróżnicowane zbiorowiska leśne, w tym lasy klonowo-lipowe i dąbrowy ciepłolubne, murawy kserotermiczne, liczne gatunki chronione w runie i podszybie).
Bibliografia (najważniejsze pozycje)	Migoń P., 1999, Doliny jarowe na Pogórzu Kaczawskim. Chrońmy Przyrodę Ojczyzn, r. 55, z. 2, s. 91-99. Synowiec G., Jasińska M., 2002. Rumowiska skalne w dolinach jarowych na Pogórzu Kaczawskim. Przyroda Sudetów Zachodnich, t. 5, s. 175-184.
Inne uwagi	Dolina wraz z przyległym odcinkiem progów morfologicznego oddzielającego Pogórze Złotoryjskie od Rowu Świerzawy została w 1996 r. objęta ochroną rezerwatową jako rezerwat „Wąwóz Lipa”, o powierzchni 101 ha. Głównym przedmiotem ochrony są zróżnicowane zbiorowiska leśne oraz liczna populacja salamandry plamistej.

Stan i możliwości wykorzystania	
Możliwości wykorzystania obiektu do celów edukacyjnych	Możliwości wykorzystania do celów edukacyjnych ograniczają przepisy ochronne obowiązujące w rezerwacie przyrody, uniemożliwiające opuszczanie znakowanego szlaku i swobodną penetrację zboczy doliny. Niemniej, korzystając ze znakowanego szlaku można przedstawić zagadnienia rozwoju rzeźby dolinnej i procesów rzeźbotwórczych związanych z pobytem lądolodu skandynawskiego.
Dostępność: ograniczenia, bezpieczeństwo	Ograniczenia wynikające z ochrony rezerwatowej – poruszanie się po dolinie jest możliwe tylko korzystając ze znakowanego szlaku.
Istniejąca infrastruktura turystyczna	Dnem doliny prowadzi pieszy niebieski szlak turystyczny z Lipy do Nowej Wsi Wielkiej i dalej w kierunku Myślinowa.
Istniejące i potencjalne zagrożenia	Nie stwierdzono

Dokumentacja graficzna

013_1 Rozczłonkowane zieleńcowe ściany skalne po wschodniej stronie Wąwozu Lipa.

013_2 Wysokie urwiska zieleńcowe na zboczach doliny, z usypiskiem gruzowo-głazowym u podnóża.

013_3 V-kształtny profil poprzeczny Wąwozu Lipa, z wychodniami skalnego podłoża na obu zboczach.